

ВІСНИК ПРОКУРАТУРИ

№ 1 (127) січень 2012

Загальнодержавне фахове юридичне видання

Редакційна колегія

ПШОНКА Віктор Павлович — Генеральний прокурор України;

БОЙЧЕНКО Юрій Васильович — головний редактор — начальник відділу зв'язків із засобами масової інформації Генеральної прокуратури України, заслужений журналіст України;

КІВАЛОВ Сергій Васильович — народний депутат України, президент Національного університету “Одеська юридична академія”, доктор юридичних наук, професор, академік НАПрНУ, заслужений юрист України;

МИХАЙЛЕНКО Олександр Романович — професор кафедри правосуддя Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України;

НОР Василь Тимофійович — завідувач кафедри кримінального процесу і криміналістики Львівського національного університету імені Івана Франка, доктор юридичних наук, професор, академік НАПрНУ, заслужений юрист України;

РУДЕНКО Микола Васильович — завідувач кафедри правосуддя Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України;

ТАЦІЙ Василь Якович — ректор Національного університету “Юридична академія України імені Ярослава Мудрого”, доктор юридичних наук, професор, президент НАПрНУ, академік НАНУ, заслужений діяч науки і техніки України;

ШЕМШУЧЕНКО Юрій Сергійович — директор Інституту держави і права імені Володимира Корецького НАНУ, доктор юридичних наук, професор, академік НАНУ, НАПрНУ, УАПН та іноземний член РАН, заслужений діяч науки і техніки України.

Заснований
10 червня 1999 року

Засновники:

Генеральна прокуратура України;
Національний університет “Юридична академія України імені Ярослава Мудрого”;
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Журнал включено до переліку наукових фахових видань
(постанова президії ВАК України від 10.02.2010 р. № 1-05/1)

Свідоцтво про державну реєстрацію
Серія КВ № 10791

Головний редактор —
БОЙЧЕНКО Юрій Васильович

Адреса:
МСП, 01601,
Київ-11,
вул. Рівницька, 13/15
т. 288-87-61

Видавець —
видавництво
«Істина».
04073, Київ-073,
вул. Сирецька, 38
т. 468-31-31;
e-mail:
istina_bk@ukr.net

© Генеральна прокуратура України, 2012

У Генеральній прокуратурі

Віктор ПШОНКА

Із виступу на розширеному засіданні колегії Генеральної прокуратури України за підсумками роботи за 2011 рік 3

У прокуратурах областей

Ігор РОГАТЮК

Із виступу на колегії прокуратури Черкаської області 16

Проблема

Олександр НАДЖАФОВ

Деякі питання розмежування корупційних правопорушень про надання/одержання неправомірної вигоди 24

Право та нагляд

Ольга НАТРУС

Представництво інтересів громадян і держави в суді: надання практичної допомоги прокуратурам районної ланки 34

Валентина ПАХАЄВА

Щодо порушень чинного законодавства в ході приватизації 40

Сфера контролю

Олександр ГОЛОВКІН

Система і правове становище органів державного контролю у сфері охорони довкілля в Україні 46

Питання теорії

Олексій КОРНАШ

Мета і завдання прокуратури як правозахисного органу 55

Анатолій КОВАЛЕНКО

Фіктивне підприємництво в системі господарських злочинів 61

Законодавчий процес

Валерій ДАВИДЕНКО

Концептуальні засади нової редакції Закону України "Про прокуратуру": окремі питання пенсійного, матеріального і соціального забезпечення працівників прокуратури 65

*Ольга ТИЩЕНКО,
Іван ТІТКО*

Щодо гуманізації відповідальності: кримінально-процесуальні аспекти запланованих змін 70

Кримінальне право

Алла БРАЙЛОВСЬКА

Деякі питання розмежування діяння, передбаченого ст. 137 КК України, із суміжними складами злочинів 79

Зона особливої уваги

Світлана БЕЛІКОВА

Діти не повинні бути поза межами повноцінного життя 86

Інформаційне забезпечення

Олена ЧЕРВЯКОВА

Організаційно-правові засади доступу громадян до публічної інформації: питання вдосконалення 90

Адміністративне судочинство

Анастасія ГУСАРОВА

Особливості вступу прокурора у справу, відкрити за заявою іншої особи в порядку адміністративного судочинства 98

Господарський процес

Петро КАРПЕЧКІН

Докази та доказування в господарському процесі: питання удосконалення законодавства 104

Точка зору

*Едуард ДЕМСЬКИЙ,
Наталія ДОБРЯНСЬКА*

Адміністративна відповідальність юридичних осіб: вимоги часу чи примара дослідників: проблеми методології дослідження 119

Ольга ТИЩЕНКО,
асистентка кафедри
кримінального
процесу
Національного
університету
"Юридична академія
України
імені Ярослава
Мудрого",
кандидат
юридичних наук

Щодо гуманізації відповідальності

Кримінально-процесуальні аспекти запланованих змін

Нещодавно значний резонанс у юридичних колах викликало прийняття Верховною Радою України у першому читанні проекту Закону "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо гуманізації відповідальності за правопорушення у сфері господарської діяльності)" (далі — Законопроект або Проект).

Іван ТІТКО,
асистент кафедри
правосуддя
Полтавського
юридичного інституту
Національного
університету
"Юридична академія
України
імені Ярослава
Мудрого",
кандидат
юридичних наук

І хоча основною метою Проекту є гуманізація існуючих у законодавстві держави санкцій за вчинення кримінальних правопорушень у сфері економіки і господарської діяльності¹ (тобто змін мають зазнати насамперед норми кримінального права), проте ознайомлення з цим документом дає можливість дійти висновку про планування значних змін також у сфері нормативної регламентації кримінального судочинства. Саме тому метою цієї статті є виявлення новацій, що передбачаються до впровадження, а також аналіз окремих задекларованих нововведень щодо їх доцільності і правової досконалості.

Запропоновані Проектом зміни до Кримінально-процесуального

кодексу (КПК) України стосуються в основному лише 2 кримінально-процесуальних інститутів: приватних засад у кримінальному судочинстві і запобіжних заходів. Це, у свою чергу, зумовлює логіку й послідовність викладу матеріалу в цій публікації.

Перш ніж перейти до аналізу змін стосовно реалізації приватних засад у кримінальному судочинстві, слід коротко зупинитися на вирішенні цього питання відповідно до чинного КПК. Базовими статтями щодо існування приватних засад у кримінальному судочинстві можна вважати ст. 27 та ст. 27-2 КПК. Аналіз вказаних нормативних приписів дозволяє здійснити поділ усіх категорій кримінальних справ залежно від наявності й ролі у процедурі провадження приватного елемента на 3 категорії: справи публічного, приватного і приватно-публічного обвинувачення.

Із позиції чинного КПК найчисленнішу групу становлять справи публічного обвинувачення, в яких початок, хід і завершення провадження не залежать від волі приватних осіб.

До справ приватного обвинувачення віднесено склади злочинів, перелічені у ч. 1 ст. 27 КПК: умисне легке тілесне ушкодження (ст. 125 Кримінального кодексу (КК) України), побої та мордування без кваліфікуючих ознак (ч. 1 ст. 126 КК), самоправство (ст. 356 КК). Ключові елементи, що характеризують цю категорію справ: а) справа порушується не інакше як за скаргою потерпілої особи; б) дізнання і досудове слідство

не провадяться, а скарга подається безпосередньо до суду, який і наділений компетенцією порушити кримінальну справу; в) обвинувачення в суді підтримує не прокурор, а сам потерпілий; г) аналогом обвинувального висновку є скарга потерпілого; р) у разі примирення сторін справа підлягає закриттю. Іншими словами, в зазначеній категорії справ на всіх етапах провадження рушійною силою до виникнення, зміни або припинення правовідносин є волевиявлення приватної особи — потерпілого.

Справи приватно-публічного обвинувачення передбачені ч. 2 ст. 27 КПК (згвалтування без кваліфікуючих ознак — ч. 1 ст. 152 КК) та ст. 27-2 КПК (зловживання повноваженнями — ст. 364-1 КК та перевищення повноважень — ст. 365-1 КК службовою особою юридичної особи приватного права й зловживання повноваженнями з боку осіб, які надають публічні послуги, — ст. 365-2 КК, за умови, що цими діями заподіяно шкоду винятково інтересам юридичної особи приватного права). На особливості провадження у цій категорії справ вказує її назва: рушійною силою до початку провадження є воля приватної особи (справа порушується тільки за скаргою потерпілого або власника (співвласника) юридичної особи приватного права, яким завдано шкоду), а далі задіюється публічний (державно-владний) механізм: провадиться досудове розслідування, обвинувачення в суді підтримує прокурор, і примирення обвинуваченого з потерпілою

особою або з власником (співвласником) юридичної особи приватного права не є підставою для закриття кримінальної справи. Саме такий вигляд у найзагальніших рисах має реалізація приватних засад у провадженні по кримінальних справах.

На реформування цього інституту значною мірою спрямовані положення Законопроекту. Зокрема, ч. 1 ст. 27 КПК у ньому запропоновано викласти в такій редакції: "Справи про злочини, передбачені ст. 125, ч. 1 ст. 126, а також справи про злочини, передбачені ст. 203-1, ч. 1 ст. 206, ст.ст. 219, 229, 231–232-2, 356 КК щодо дій, якими заподіяно шкоду правам та інтересам окремих громадян, порушуються не інакше як за скаргою потерпілого, якому і належить у такому разі право підтримувати обвинувачення. Зазначені справи підлягають закриттю, якщо потерпілий примириться з обвинуваченим, підсудним. Примирення може статися лише до видалення суду в нарадчу кімнату для постановлення вироку. В справах про злочини, передбачені ст. 125, ч. 1 ст. 126, а також ст. 356 КК, щодо дій, якими заподіяно шкоду правам та інтересам окремих громадян, дізнання і досудове слідство не провадиться.

Детальний аналіз запропонованої редакції ч. 1 ст. 27 КПК дає можливість висловити ряд зауважень.

Взявши за основу існуючий підхід до поділу всіх кримінальних справ із позиції принципу публічності на 3 означені вище категорії, доводиться констатувати, що запропоновані зміни

породжують новий різновид поєднання приватних і публічних елементів: початок провадження, пов'язаний з наявністю волевиявлення приватної особи, далі відбувається застосування державно-владного механізму (обов'язкове проведення дізнання і досудового слідства), а закінчення провадження знову ж ставиться в залежність від приватноправових елементів (можливість закриття справи у разі примирення сторін). Тобто ці справи не можна іменувати справами приватного обвинувачення (хоча саме так їх названо в одному із супровідних документів до Законопроекту)², оскільки очевидною їх відмінністю від класичного варіанту таких справ є наявність яскраво виражених державно-владних проявів у вигляді проведення досудового розслідування. З урахуванням сукупності проявів як приватних, так і публічних засад такі справи радше мають іменуватися приватно-публічними. Але якщо враховувати, що назва "справи приватно-публічного обвинувачення" вказує не лише на поєднання приватних і публічних елементів, а й на послідовність їх реалізації в цій категорії справ, то до нововведених положень це означення може застосовуватись теж доволі умовно.

Однією з основних вимог до будь-якого нормативного акта є його системність, тобто взаємна узгодженість і несуперечливість його окремих приписів. У кримінально-процесуальному праві це забезпечує не лише загальну логіку документа, а й послідовну реалізацію окремих інститу-

тів на всіх стадіях провадження. Відтак, будь-які зміни, внесені до одного інституту, потребують відповідної кореляції інших положень, органічно з ним пов'язаних. Вбачається, саме такий підхід мав бути застосований і розробниками Законопроекту. Проте його автори, запропонувавши виклад ч. 1 ст. 27 КПК у принципово новій редакції, передбачили в зв'язку з цим лише зміни до ст. 111 КПК, залишивши поза увагою всі інші статті, зорієнтовані на ч. 1 ст. 27 КПК. За умови прийняття Законопроекту прогнозованим наслідком такого підходу буде збільшення колізій між нормами кримінально-процесуального закону.

По-перше, виникає певна невідповідність рекомендованих змін з положеннями ст. 251 КПК. Так, згідно з пунктом 3 ч. 2 цієї статті "за наявності достатніх даних, які вказують на вчинення злочину, передбаченого частиною першою статті 27 КПК, суддя порушує кримінальну справу і призначає її до розгляду". Як бачимо, це положення, будучи органічною складовою системи чинного КПК, не передбачає досудового розслідування: суддя порушує справу й одночасно призначає її до розгляду. Якщо будуть внесені запропоновані зміни до ч. 1 ст. 27 КПК, то такий підхід виявиться алогічним, оскільки обов'язковість проведення досудового слідства за більшістю статей КК, перелічених у новій редакції ч. 1 ст. 27 КПК, вимагає, щоб порушував ці справи не суд, а відповідний орган дізнання або досудового слідства.

По-друге, ч. 1 ст. 251 КПК містить нормативну характеристику скарги потерпілого у справах приватного обвинувачення. При цьому передбачено, що скарга повинна відповідати вимогам, які висуваються до обвинувального висновку. І хоча ця норма й не містить прямого посилання на ч. 1 ст. 27 КПК, проте її системне тлумачення (врахування пункту 3 ч. 2 і ч. 4 ст. 251 КПК) свідчить, що йдеться саме про скарги на злочини, визначені у ч. 1 ст. 27 КПК. Встановлюючи, що скарга потерпілого має відповідати вимогам, які висуваються до обвинувального висновку, законодавець виходив із того, що досудове розслідування за цією категорією справ не провадиться, відтак, потерпілий зобов'язаний самостійно зібрати весь матеріал, що стосується предмета доказування, і викласти його у своїй скарзі. Якщо ж у ч. 1 ст. 27 КПК буде міститися перелік злочинів, у яких провадяться дізнання і досудове слідство, то щодо провадження в таких кримінальних справах подібні вимоги до скарги потерпілого втрачають сенс.

По-третє, як уже зазначалось, однією з характеристик справ, перелічених у ч. 1 ст. 27 чинного КПК, є підтримання обвинувачення в суді самим потерпілим. Так, згідно з положеннями ч. 1 ст. 27, пунктом 9 ст. 32, пунктом 1 ч. 1 ст. 264, ч. 1 ст. 267 КПК у судовому розгляді справ про злочини, передбачені ч. 1 ст. 27 цього Кодексу, прокурор не бере участі, а обвинувачем є потерпілий. Такий підхід є цілком логічним: потерпілий

сам висуває обвинувачення, формує його у своїй скарзі (яка є аналогом обвинувального висновку) і підтримує це обвинувачення в суді. Зазначене положення зберігається й у запропонованій новій редакції ч. 1 ст. 27 КПК. Поряд із цим заплановане розширення змісту ч. 1 ст. 27 КПК за рахунок тих складів злочинів, у яких провадиться дізнання і досудове слідство, передбачає й відповідні форми закінчення досудового розслідування, класичним варіантом яких є направлення справи до суду з обвинувальним висновком (ст. 212 КПК). Тож отримуємо парадоксальну ситуацію: справа направляється до суду із обвинувальним висновком, затвердженим прокурором, проте право приймати рішення щодо обвинувачення належить потерпілому (підтримувати обвинувачення або відмовитися від нього шляхом примирення). Окрім того, розробники Проекту обходять мовчанням ч. 2 ст. 286 КПК, відповідно до якої підсудному в справах про злочини, передбачені ч. 1 ст. 27 КПК, вручається копія скарги потерпілого (а не обвинувальний висновок), і ч. 1 ст. 297 КПК, згідно з якою судове слідство в таких справах розпочинається з оголошення потерпілим своєї скарги (а знову ж таки не обвинувального висновку). Така позиція законодавця викликає запитання: якою є роль досудового розслідування й обвинувального висновку в цих категоріях справ?

Отже, внесення запропонованих змін в редакції Законопроекту, прийнятого Верховною

Радою України у першому читанні, порушить вимогу системності норм чинного КПК. Виходом із цієї ситуації є доопрацювання Проекту одним з 2 можливих шляхів: 1) вносячи зміни до ч. 1 ст. 27 КПК, необхідно передбачити відповідні корективи й до всіх інших статей, органічно пов'язаних із цим положенням, або 2) розробити окремий блок статей щодо провадження в справах, які порушуються і закриваються за волевиявленням потерпілого, але передбачають досудове розслідування. Це дасть змогу не порушувати системної цілісності приписів чинного КПК щодо справ приватного обвинувачення.

Окрім зазначеного, слухним вбачається зауваження Головного науково-експертного управління, відповідно до якого положення Проекту щодо порушення кримінальної справи про злочини, передбачені ст. 203-1 КК України, не інакше як за скаргою потерпілого, якому і належить у такому разі право підтримувати обвинувачення, не можуть бути визнані прийнятними. Це зумовлено тим, що виявлення незаконного виробництва, експорту, імпорту, зберігання, реалізації та переміщення дисків для лазерних систем зчитування, матриць, обладнання та сировини для їх виробництва, за що передбачена відповідальність у ст. 203-1 КК України, здійснюється, в основному не потерпілим, а правоохоронними органами. А тому вказане доповнення ч. 1 ст. 27 КПК суттєво ускладнює можливість застосуван-

ня цієї кримінально-правової норми³.

Як уже наголошувалось, окрім коректування підходів до реалізації приватних засад у кримінальному судочинстві, розробники Законопроекту передбачають значні зміни у сфері застосування запобіжних заходів. Спробуймо розглянути їх детальніше.

Автори Проекту пропонують новий підхід до вирішення питання про обов'язки, які можуть бути покладені на особу в зв'язку із застосуванням того чи іншого запобіжного заходу. Так, якщо за чинним КПК застосування останнього передбачає виникнення в особи чіткого переліку обов'язків, які щодо кожного окремого заходу зазначені в КПК, то розробниками пропонується запровадження, окрім нормативної, ще й, так би мовити, "варіативної" частини таких обов'язків.

На реалізацію зазначеного підходу спрямована пропозиція про доповнення чинного КПК новою ст. 149-1 під назвою "Обов'язки, що можуть бути покладені на особу при обранні запобіжного заходу, не пов'язаного з триманням під вартою". Зокрема, при обранні запобіжного заходу, не пов'язаного з триманням під вартою, орган дізнання, слідчий, прокурор, суддя, суд мають право покласти на підозрюваного, обвинуваченого, підсудного, засудженого один або кілька таких обов'язків: 1) з'являтися за викликом до органу дізнання, досудового слідства, прокурора або суду, а в разі неможливості з'явитися через поважні причини — за-

вчасно повідомити про це посадову особу або орган, що здійснив виклик; 2) не відлучатися із населеного пункту, в якому він зареєстрований, проживає чи перебуває без дозволу посадової особи або органу, в провадженні якого перебуває кримінальна справа; 3) повідомляти службу особу або орган, у провадженні якого перебуває кримінальна справа, про зміну свого місця проживання та/або місця роботи; 4) утримуватися від спілкування із визначеною особою або спілкуватися з нею з дотриманням визначених умов; 5) не відвідувати визначені місця; 6) здати на зберігання до відповідних органів державної влади свій паспорт (паспорти) для виїзду за кордон, інші документи, що дають право на виїзд з України і в'їзд в Україну.

Проаналізувавши це нововведення, варто певною мірою погодитися із зауваженням, висловленим Головним науково-експертним управлінням⁴, суть якого полягає в потребі узгодження цього положення з іншими статтями КПК. Зокрема, не має сенсу додатково покласти на особу такий обов'язок, як явка за викликом до органу дізнання, досудового слідства, прокурора або суду, оскільки вказаний обов'язок є органічною частиною будь-якого запобіжного заходу.

Значних змін має також зазнати інститут застави. Наприклад, планується суттєво звузити коло об'єктів, що можуть становити предмет цього запобіжного заходу. На сьогодні згідно зі ст. 154-1 КПК предметом застави можуть бути гроші або

інші матеріальні цінності, тобто будь-яке майно, що перебуває в цивільному обігу, належить заставодавцю на праві власності і може бути відчужене ним. Проектом же передбачається, що як застава можуть бути внесені лише кошти, причому тільки в національній грошовій одиниці*. У свою чергу нормативно встановлений розмір застави збільшується й у своєму максимумі досягає 17 тис. неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (289 тис. грн.). З урахуванням розміру середньої заробітної плати в державі ймовірність наявності вільної грошової суми такого розміру для пересічного громадянина України досить низька. Тому, на наше переконання, подібні новації не сприятимуть гуманізації в питанні правообмежень громадян, які потрапили в орбіту кримінального судочинства. Сьогодні підозрюваний (обвинувачений), який не має вільних коштів, але є власником нерухомого майна (скажімо, квартири чи будинку), може використати цей об'єкт як предмет застави. При цьому особа не позбавляється права користування своїм житлом і може обґрунтовано розраховувати, що за умови дотримання нею взятих на себе зобов'язань не втратить права власності на цей об'єкт нерухомості. За таких самих

вихідних умов після запровадження змін до КПК, передбачених Проектом, особа для внесення застави буде змушена відчужувати своє нерухоме майно і при цьому зтикатися з низкою суттєвих проблем — від необхідності вирішення питання про місце свого подальшого проживання до сумнівної можливості (з огляду на інфляційні процеси, що відбуваються в країні) придбати рівноцінне житло в разі повернення коштів, внесених як застава.

У новій редакції ст. 154-1 КПК передбачається закріпити положення, відповідно до якого момент обрання застави як запобіжного заходу і момент внесення предмета застави можуть не співпадати. Так, за Проектом "не пізніше п'яти днів з дня обрання стосовно особи запобіжного заходу у вигляді застави вона зобов'язана внести або забезпечити внесення іншою фізичною чи юридичною особою коштів на відповідний рахунок та надати документ, що це підтверджує, посадовій особі або органу, в провадженні яких знаходиться кримінальна справа... *З моменту обрання запобіжного заходу у вигляді застави, в тому числі до фактичного внесення коштів на відповідний рахунок (виділення — авт.), підозрюваний, обвинувачений, підсудний зобов'язаний виконувати покладені на нього обов'язки, невиконання яких тягне наслідки, передбачені в разі невиконання ним обов'язків, пов'язаних із застосуванням запобіжного заходу у вигляді застави".* Правовий припис, сформульований в останньому

* Кримінально-процесуальне законодавство багатьох інших держав, як і чинний КПК України, передбачає можливість внесення як застави не лише грошових коштів, а й інших об'єктів, зокрема нерухомості (див., наприклад, КПК Російської Федерації, КПК Республіки Казахстан, КПК Республіки Узбекистан).

реченні, викликає запитання щодо його практичної реалізації: як саме звертатиметься в дохід держави обіцяна, але не внесена сума застави?

Певну алогічність із викладеними нормами утворює й наступне положення Проекту: "При внесенні (виділення – авт.) застави підозрюваному, обвинуваченому, підсудному роз'яснюються його обов'язки і наслідки їх невиконання, а заставодавцю – у вчиненні якого злочину підозрюється чи обвинувачується особа, щодо якої застосовується запобіжний захід, і що в разі невиконання нею своїх обов'язків застава буде звернена в дохід держави". Тобто, якщо момент обрання запобіжного заходу і момент внесення грошової суми не співпадають, права й обов'язки підозрюваного (обвинуваченого, підсудного) й заставодавця будуть роз'яснені їм лише при внесенні застави, хоча ризики, пов'язані з невиконанням указаних обов'язків, виникають раніше – з моменту обрання запобіжного заходу.

Проектом запропоновано й низку положень, спрямованих на обмеження процесуальної самостійності слідчого. Наприклад, сумнівним, на наш погляд, видається передача до повноважень суду права вирішувати питання застосування застави (нова редакція ст. 165 КПК). Зважаючи на теорію судового захисту прав людини, безперечним слід вважати віднесення до виключних повноважень суду вирішення питань, пов'язаних з обмеженням конституційних прав та свобод людини і грома-

дянина (зокрема при обранні запобіжного заходу у вигляді взяття під варту). У разі застосування застави ступінь обмеженості прав людини є значно нижчим*.

Окремі приписи запропонованої нової редакції ст. 165 КПК спрямовані на обмеження розсуду слідчого при обранні запобіжного заходу. Так, відповідно до вказаної статті планується встановити, що "у справах про злочини, за які передбачено основне покарання у вигляді штрафу понад три тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, до підозрюваного, обвинуваченого, підсудного може бути застосовано запобіжний захід лише у вигляді застави або взяття під варту"**. Проте з огляду на описані вище новації щодо обрання застави (обмеження її предмета винятково грішми, значне збільшення її розмірів, установлення 5-денного строку для внесення застави) вбачається, що в багатьох випадках зазначене положення буде зведено до можливості за-

* Зауважимо, що міжнародний досвід вирішення цього питання (принаймні в межах СНД) є неоднаковим: відповідно до КПК Російської Федерації обрання цього запобіжного заходу віднесено до компетенції суду; законодавство Казахстану дозволяє обрати заставу за санкцією прокурора або за рішенням суду; КПК Республіки Білорусь – за санкцією прокурора; кримінально-процесуальний закон Республіки Узбекистан – за постановою органу дізнання або слідчого.

** У межах цієї публікації ми не зупиняємось на питанні доцільності запровадження розміру штрафу як другого (поряд зі строком обмеження волі) критерію для класифікації злочинів за тяжкістю, зазначивши, що цілком поділяємо позицію Головного науково-експертного управління Апарату Верховної Ради України щодо алогічності застосування такого підходу.

стосування за цією категорією злочинів лише одного запобіжного заходу — взяття під варту. Очевидним є те, що подібна ситуація аж ніяк не сприятиме гуманізації, анонсованій у назві Законопроекту. Більш того, подібний підхід повертає нас на крок назад, до часів, коли взяття під варту могло застосовуватися на підставі тільки одного критерію — тяжкості злочину.

Як бачимо, юридична досконалість запропонованого нормативного акта викликає багато запитань. До того ж зауважимо,

що міркування, викладені в цій публікації, є результатом аналізу далеко не всього документа, а лише тієї його частини, що стосується можливих змін до чинного КПК. Тож не виключено, що дослідження пропозицій в інших галузях права також виявить істотні недоліки. Отже, Законопроект потребує суттєвого доопрацювання щодо усунення недоліків технічного характеру, а головне — забезпечення відповідності змісту документа меті, задекларованій у його назві.

¹ Див.: Пояснювальна записка до проекту Закону України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо гуманізації відповідальності за правопорушення у сфері господарської діяльності)" // <http://www.rada.gov.ua>.

² Див.: Висновок Головного науково-експертного управління Апарату Верховної Ради України від 5 жовтня 2011 р. на проект Закону України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо гуманізації відповідальності за правопорушення у сфері господарської діяльності)" // <http://www.rada.gov.ua>. — Заголовок з екрана.

³ Див.: Там само.

⁴ Див.: Там само.